Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 17. julija 2014*

„Socialna politika — Člen 141 ES — Enako plačilo delavk in delavcev — Predčasna upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine — Bonifikacija, ki se upošteva pri izračunu pokojnine — Ugodnosti v korist predvsem uradnicam — Posredna diskriminacija — Objektivna utemeljitev — Dejanski namen doseganja zatrjevanega cilja — Dosledno izvajanje — Člen 141(4) ES — Ukrepi za izravnavo slabšega položaja v poklicni karieri delavk — Neuporaba“

V zadevi C-173/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Cour administrative d'appel de Lyon (Francija) z odločbo z dne 3. aprila 2013, ki je prispela na Sodišče 9. aprila 2013, v postopku

Maurice Leone,

Blandine Leone

proti

Garde des Sceaux, ministre de la Justice,

Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, M. Safjan in J. Malenovský, sodnika, A. Prechal (poročevalka) in K. Jürimäe, sodnici,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za M. in B. Leone B. Madignier, odvetnik,

— za Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales J.-M. Bacquer, agent,

— za francosko vlado M. Hours, G. de Bergues in S. Menez, agenti,

— za Evropsko komisijo D. Martin, agent,

* Jezik postopka: francoščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 27. februarja 2014

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 157 PDEU.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med zakoncema Leone na eni strani ter Garde des Sceaux, ministre de la Justice (minister za pravosodje) in Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales (nacionalna pokojninska blagajna uslužbencev lokalnih skupnosti, v nadaljevanju: CNRACL) na drugi strani glede zahtevka, naj francoska država povrne škodo, ki naj bi zadevnima osebama nastala, ker CNRACL M. Leoneju ni odobrila predčasne upokojitve s takojšnjim uživanjem pokojnine in bonifikacije delovne dobe pri izračunu njegove pokojnine.

Pravni okvir

3 Člen L. 1 code des pensions civiles et militaires de retraite (francoski zakonik o civilnih in vojaških pokojninah, v nadaljevanju: zakonik o pokojninah) določa:

„Pokojnina je osebno doživljenjsko denarno nadomestilo, ki se dodeli civilnim in vojaškim uradnikom, po njihovi smrti pa njihovim zakonitim dedičem, tako da se poplača storitve, ki so jih opravili do rednega prenehanja svojih funkcij.

Znesek pokojnine, ki upošteva raven, trajanje in značilnosti opravljenih storitev, upravičencu na koncu delovne kariere zagotavlja materialne pogoje za preživetje sorazmerno z ravnjo njegovih funkcij.“

Določbe o predčasni upokojitvi s takojšnjim uživanjem pokojnine

4 Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da se lahko civilni uradniki pod določenimi pogoji upokojijo predčasno s takojšnjim uživanjem pokojnine.

5 Med temi pogoji so pogoji iz člena L. 24(I), točka 3, zakonika o pokojninah, v različici, ki izhaja iz člena 136 zakona št. 2004-1485 z dne 30. decembra 2004 o spremembi zakona o financah za leto 2004 (JORF z dne 31. decembra 2004, str. 22522), ki določa:

„I. – Pokojnina se pridobi:

[…]

3. če je civilni uradnik, ki je eden od staršev treh živih otrok ali otrok, ki so umrli zaradi vojne, ali enega živega otroka, starega več kot eno leto, z najmanj 80-odstotno invalidnostjo, prekinil svojo dejavnost za vsakega otroka pod pogoji, določenimi v dekretu Conseil d’État.

Obdobja, za katera obvezni prispevki niso bili vplačani v osnovni pokojninski sistem, so izenačena s prekinitvijo dejavnosti, omenjeno v prejšnjem odstavku, pod pogoji, določenimi v dekretu Conseil d’État.

Otroci, našteti v odstavku II člena L. 18, ki jih je zainteresirana oseba vzgajala pod pogoji, določenimi v odstavku III navedenega člena, so izenačeni z otroki, navedenimi v prvem pododstavku.“

6 Člen L. 18(II), od tretji do šesti pododstavek, zakonika o pokojninah opredeljuje te kategorije otrok:

„otroci zakonca iz prejšnjega zakona, njegovi nezakonski otroci, za katere je sorodstvena vez dokazana, in posvojeni otroci;

otroci, za katere je bila roditeljska pravica prenesena na prejemnika pokojnine ali njegovega zakonca;

otroci, ki so bili dani v skrbništvo prejemnika pokojnine ali njegovega zakonca, pri čemer skrbništvo vključuje dejansko in trajno varstvo otroka;

otroci, ki jih je v rejništvo vzel prejemnik pokojnine ali njegov zakonec, ki pod pogoji iz dekreta Conseil d'Etat dokaže, da je zanje dejansko in trajno skrbel."

7 V členu 18(III) zakonika o pokojninah so te opredelitve:

„razen otrok, ki so umrli zaradi vojne, je otroke treba vzgajati vsaj devet let bodisi do dopolnjenega šestnajstega leta bodisi do dopolnjene starosti, s katero prenehajo biti vzdrževani v smislu členov L. 512-3 ter R. 512-2 in R. 512-3 zakonika o socialni varnosti.

Za izpolnitev pogoja zgoraj navedenega trajanja obdobja se, po potrebi, upošteva čas, v katerem otroke po smrti upravičenca vzgaja zakonec."

8 Člen R. 37 zakonika o pokojninah, kakor je bil spremenjen z uredbo št. 2005-449 z dne 10. maja 2005 o uporabi člena 136 zakona o spremembi zakona o financah za leto 2004 (zakon št. 2004-1485 z dne 30. decembra 2004) in s katerim je bil spremenjen zakonik o civilnih in vojaških pokojninah (JORF z dne 11. maja 2005, str. 8174), določa:

„I. – Prekinitev dejavnosti iz prvega pododstavka točke 3 odstavka I člena L. 24 mora nepretrgoma trajati najmanj dva meseca od uradnikove vključitve v obvezni pokojninski sistem. V primeru sočasnih rojstev ali posvojitev mora prekinitev dejavnosti, ki se nanaša na vse zadevne otroke, prav tako trajati dva meseca.

Do prekinitve mora priti v obdobju med prvim dnevom četrtega tedna pred rojstvom otroka ali posvojitvijo in zadnjim dnevom šestnajstega tedna po rojstvu ali posvojitvi.

Z odstopanjem od določb prejšnje alineje mora do prekinitve dejavnosti zaradi otrok, naštetih v tretji, četrti, peti in šesti alineji odstavka II člena L. 18, ki jih je zainteresirana oseba vzgojila pod pogoji iz odstavka III navedenega člena, priti, preden dopolnijo šestnajst let ali starost, s katero prenehajo biti vzdrževani v smislu člena L. 512-3 in členov od R. 512-2 do R. 512-3 zakona o socialni varnosti.

II. – Pri izračunu trajanja prekinitve dejavnosti se upoštevajo obdobja, ki ustrezajo prenehanju izvajanja pogodbe o zaposlitvi ali prekinitve opravljanja dejavnosti v okviru:

(a) porodniškega dopusta […];

(b) očetovskega dopusta […];

(c) posvojiteljskega dopusta […];

(d) starševskega dopusta […];

(e) dopusta za starševsko navzočnost […];

(f) dopusta zaradi vzgoje otroka, mlajšega od osem let […].

III. –
Obdobja, navedena v drugem pododstavku točke 3 odstavka I člena L. 24, so obdobja, v katerih zainteresirana oseba ni opravljala poklicne dejavnosti in ni imela vplačanih prispevkov.“

Določbe o bonifikaciji

9 Člen 15 uredbe št. 2003-1306 z dne 26. decembra 2003 o pokojninskem sistemu za uradnike, vključene v Caisse nationale de retraites des agents des collectivités locales (JORF z dne 30. decembra 2003, str. 22477), določa:

„I. – Dejanski delovni dobi se pod pogoji, določenimi za civilne uradnike države, prištejejo te bonifikacije:

[…]

2. bonifikacija se pod pogojem, da so uradniki prekinili dejavnost, prizna v trajanju štirih četrtletij za vsakega zakonskega in nezakonskega otroka, rojenega pred 1. januarjem 2004, ter za vsakega otroka, posvojenega pred 1. januarjem 2004, pod pogojem, da so ga vzgajali vsaj devet let pred njegovim enaindvajsetim letom starosti, za vsakega od drugih otrok, naštetih v odstavku II člena 24, za katerega sta se varstvo in vzgoja začela pred 1. januarjem 2004.

Ta prekinitev dejavnosti mora nepretrgoma trajati najmanj dva meseca v okviru porodniškega dopusta, posvojiteljskega dopusta, starševskega dopusta, dopusta za starševsko navzočnost […] ali dopusta zaradi vzgoje otroka, mlajšega od osmih let […]

Določbe točke 2 veljajo za pokojnine, ki se izplačujejo od 28. maja 2003;

3. Bonifikacija iz točke 2 se prizna uradnicam, ki so rodile med študijem pred 1. januarjem 2004 in pred zaposlitvijo v javni upravi, če so se tam zaposlile v dveh letih po pridobitvi diplome, ki je bila pogoj za sodelovanje na natečaju, ne da bi jim bilo mogoče naložiti pogoj prekinitve dejavnosti;

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

10 M. Leone je od leta 1984 do leta 2005 kot javni uslužbenec, zaposlen v bolnišnici, opravljal dejavnost bolničarja v univerzitetnem kliničnem centru v Lyonu.

11 Kot oče treh otrok, rojenih 9. oktobra 1990, 31. avgusta 1993 in 27. novembra 1996, je 4. aprila 2005 vložil vlogo za predčasno upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine.

12 CNRACL je z odločbo z dne 18. aprila 2005 njegovo prošnjo zavrnila, ker M. Leone ni prekinil poklicne dejavnosti za nobenega od otrok, kot to sicer zahteva člen L. 24(I), točka 3, zakonika o pokojninah. Tribunal administratif de Lyon (upravno sodišče v Lyonu) je s sklepom z dne 18. maja 2006 zavrglo tožbo, ki jo je M. Leone vložil zoper to odločbo.

13 Zakonca Leone sta 31. decembra 2008 vložila odškodninsko tožbo za povrnitev škode, ki naj bi nastala zaradi posredne diskriminacije, ki je v nasprotju s pravom Unije in katere žrtev naj bi bil M. Leone. Ta diskriminacija naj bi bila posledica povezanih določb členov L. 24 in R. 37 zakonika o pokojninah, ki se nanašajo na predčasno upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine, ter člena 15, točka 2, uredbe št. 2003/1306 o bonifikacijah delovne dobe za namene pokojnine.

14 Ker je upravno sodišče v Lyonu 17. julija 2012 s sodbo njuno tožbo zavrnilo, sta se zoper sodbo pritožila pri pritožbenem upravnem sodišču v Lyonu.

15 Zato je predložitveno sodišče v teh okoliščinah – ob ugotovitvi, da je Francoska republika lahko odgovorna zaradi svojih zakonov, če so z njimi kršene njene mednarodne obveznosti – prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje postavilo ta vprašanja:

„1. Ali je mogoče šteti, da določbe člena L. 24 v povezavi s členom R. 37 [zakonika o pokojninah], kot izhajajo iz uporabe zakona št. 2004-1485 […] in uredbe št. 2005-449 […], pomenijo posredno diskriminacijo med moškimi in ženskami v smislu člena 157 [PDEU]?

2. Ali je mogoče šteti, da določbe člena 15 uredbe št. 2003-1306 […] pomenijo posredno diskriminacijo med moškimi in ženskami v smislu člena 157 [PDEU]?

3. Če je odgovor na katero od teh dveh vprašanj pritrdilen, ali je mogoče tako posredno diskriminacijo upravičiti na podlagi člena 157(4) [PDEU]?“

Postopek pred Sodiščem

16 Zakonca Leone sta po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca 25. marca 2014 v sodno tajništvo Sodišča vložila vlogo, s katero sta zahtevala, naj se ta zadeva dodeli velikemu senatu Sodišča in naj se odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka.

17 V podporo svojima zahtevama se zainteresirani stranki, poleg tega da se ne strinjata z navedenimi sklepnimi predlogi, sklicujeta na, prvič, okoliščino, da je bila 20. januarja 2014 sprejeta pokojninska reforma, ki naj bi, brez spremembe ugodnosti iz spora o glavni stvari, kljub vsemu predvidevala, da se v prihodnje sprejme vladno poročilo, ki obeta spremembo družinskih ugodnosti v okviru pokojninskih sistemov. Šlo naj bi za novo dejstvo, zaradi katerega je treba ponovno odpreti razpravo.

18 Drugič, tožeči stranki iz postopka v glavni stvari poudarjata, da Direktive Sveta 86/378/EGS z dne 24. julija 1986 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v poklicnih sistemih socialne varnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 327), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 96/97/ES z dne 20. decembra 1996 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 232), nista upoštevala ne francoska vlada v svojih pisnih stališčih ne generalni pravobranilec v svojih sklepnih predlogih. Torej bi se lahko sklicevali na obstoj trditve, o kateri stranke niso razpravljale, kar je dovolj za ponovno odprtje ustnega dela postopka.

19 V zvezi s tem in zlasti glede zahteve za predodelitev zadeve velikemu senatu Sodišča je treba najprej poudariti, da nobena določba Statuta Sodišča Evropske unije ali njegovega poslovnika ne določa obravnavanja tovrstne zahteve v okviru postopka za sprejetje predhodne odločbe.

20 Na podlagi člena 60(3) tega poslovnika lahko sestava senata, ki ji je bila zadeva dodeljena, nedvomno v vsaki fazi postopka Sodišču predlaga predodelitev zadeve številčnejši sestavi, vendar gre pri tem za ukrep, ki ga sestava, ki ji je bila zadeva dodeljena, načeloma sprejeme po uradni dolžnosti in po lastni presoji (glej v tem smislu sodbo Španija/Svet, C-310/04, EU:C:2006:521, točka 22).

21 V tem primeru četrti senat Sodišča meni, da Sodišču ni treba predlagati, naj zadevo predodeli velikemu senatu.

22 Drugič, treba je poudariti, da v skladu s členom 83 navedenega poslovnika Sodišče lahko po opredelitvi generalnega pravobranilca odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka, zlasti če meni, da zadeva ni dovolj razjasnjena, ali če stranka po koncu ustnega dela postopka navede novo dejstvo, ki je za odločitev Sodišča odločilno, ali če je v zadevi treba odločiti na podlagi trditve, o kateri stranke ali zainteresirani subjekti iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije niso razpravljali.

23 Sodišče v obravnavanem primeru poudarja, prvič, da nobena od teh strank niti nobena od zainteresiranih oseb, potem ko so se imele možnost seznaniti se s predloženimi stališči, ni predlagala obravnave, kot to omogoča člen 76 Poslovnika sodišča.

24 Drugič, v obravnavani zadevi Sodišče po opredelitvi generalnega pravobranilca meni, da ima na voljo vse potrebne podatke za odločanje.

25 Zlasti glede novega dejstva, na katero se sklicujeta zakonca Leone, se ne zdi, da bi zakon, ki ga navajata in je začel veljati kasneje, kot je časovno umeščeno dejansko stanje v sporu v glavni stvar, lahko odločilno vplival na odločitev Sodišča.

26 Poleg tega okoliščina, da naj francoska vlada ne bi omenjala Direktive 86/378 v svojih pisnih stališčih ali na obravnavi, katere opravo bi v ta namen lahko predlagala, ter dejstvo, da naj generalni pravobranilec v svojih sklepnih predlogih ravno tako te direktive ne bi obravnaval, čeprav se zakonca Leone v svojih stališčih nanjo sklicujeta, nikakor nista take narave, da bi upravičila ponovno odprtje razprave, ker stranke o tem niso razpravljale.

27 Glede na zgoraj navedeno Sodišče meni, da ponovnega odprtja ustnega dela postopka ni treba odrediti.

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

28 Francoska vlada, primarno, zatrjuje, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe nedopusten, ker predložitveno sodišče ni navedlo niti povezave, ki jo je ugotovilo med nacionalnimi določbami iz postopka v glavni stvari in členom 157 PDEU, niti razlogov za svoj dvom o skladnosti nacionalnih določb s tem členom.

29 Po mnenju te vlade bi predložitveno sodišče moralo pojasniti, kateri učinki, vezani na navedene nacionalne določbe, se mu, ob upoštevanju meril, ki jih je Sodišče določilo v svoji sodni praksi, zdijo taki, da je mogoče sklepati o obstoju posredne diskriminacije. Navedeno sodišče naj bi prav tako moralo navesti razloge za nestrinjanje s stališčem Conseil d'État (Francija), ki naj bi v svoji sodni praksi že odločilo, da ne gre za posredno diskriminacijo in da zadeve ni treba predložiti Sodišču v predhodno odločanje.

30 Po eni strani je treba v zvezi s tem poudariti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru postopka iz člena 267 PDEU zgolj nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, zavezano glede na posebnosti zadeve presoditi tako o potrebi po sprejetju predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, kot tudi o upoštevnosti vprašanj, ki jih postavi Sodišču. Če se torej postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, mora Sodišče načeloma odločiti (glej zlasti sodbo Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, točka 75 in navedena sodna praksa).

31 Predlog za sprejetje predhodne odločbe o vprašanju, ki ga postavi nacionalno sodišče, je mogoče zavrniti le, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem ali kadar Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (glej zlasti sodbo Carmen Media Group, EU:C:2010:505, točka 76 in navedena sodna praksa).

32 V tem primeru torej elementi nacionalnega prava in dejstva iz predložitvene odločbe zadoščajo, da Sodišče koristno odgovori na predložena vprašanja, ta pa so očitno povezana s predmetom spora o glavni stvari. Glede razlogov, ki so predložitveno sodišče privedli do vprašanj glede razlage določb prava Unije, na katere se v njih sklicuje, in glede povezav, za katere meni, da obstajajo med temi določbami in nacionalnimi določbami v postopku v glavni stvari, je treba poudariti, da so zlahka razvidni iz predložitvene odločbe ter natančneje iz predlogov in argumentov strank iz postopka v glavni stvari, ki so navedeni v tej odločbi.

33 Po drugi strani pa je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso člen 267 PDEU nacionalnim sodiščem daje najširšo diskrecijsko pravico glede predložitve vprašanja Sodišču, če ugotovijo, da se v zadevi, o kateri odločajo, pokažejo vprašanja, ki terjajo razlago določb prava Unije in ki so nujna za rešitev spora, o katerem odločajo. Zato mora imeti sodišče, ki ne odloča na zadnji stopnji, zlasti če meni, da bi lahko na podlagi pravne presoje, opravljene na višji stopnji, izdalo sodbo, ki bi bila v nasprotju s pravom Unije, proste roke pri odločanju, ali bo Sodišču predložilo vprašanja, ki mu porajajo dvome (glej zlasti sodbo Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, točki 26 in 27 ter navedena sodna praksa).

34 Iz zgoraj navedenega torej izhaja, da je treba ugovore francoske vlade zavrniti in predlog za sprejetje predhodne odločbe šteti za dopusten.

Vsebinska presoja

Uvodne ugotovitve

35 Po eni strani je treba opozoriti, da se zadeva v postopku v glavni stvari nanaša na odškodninski zahtevek, ki temelji na okoliščini, da se na podlagi takrat veljavnih nacionalnih določb tožeča stranka v postopku v glavni stvari od aprila 2005 ni mogla predčasno upokojiti s takojšnjim uživanjem pokojnine in ni dobila bonifikacije delovne dobe, ker je CNRACL z odločbo z dne 18. aprila 2005 zavrnila njeno prošnjo za pridobitev teh ugodnosti. V teh okoliščinah in ob upoštevanju dejstva, da je Lizbonska pogodba začela veljati šele 1. decembra 2009, je treba pri odgovoru na postavljena vprašanja, kot so med drugim poudarili Komisija in zakonca Leone, upoštevati člen 141 ES, in ne člen 157 PDEU, na katerega se v vprašanjih formalno sklicuje predložitveno sodišče.

36 Po drugi strani pa je treba poudariti, da so bile nacionalne določbe o bonifikaciji delovne dobe za namene pokojnin iz postopka v glavni stvari, na katere se nanaša drugo vprašanje, sprejete po izreku sodbe v zadevi Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648), iz katere izhaja, da je nacionalna ureditev, ki je veljala predhodno, kršila načelo enakega plačila, kot je določeno v členu 141 ES.

37 Sodišče je v navedeni sodbi namreč odločilo, da – ker so se uradnice in uradniki glede bonifikacije delovne dobe za namene pokojnine, določene s to predhodno nacionalno ureditvijo in katere dodelitev je bila odvisna zgolj od merila v zvezi z vzgojo otrok, znašli z vidika tega merila v primerljivem položaju, pri čemer so bile s tem merilom do navedene bonifikacije upravičene le uradnice, medtem ko so bili izključeni uradniki, ki lahko dokažejo, da so skrbeli za vzgojo svojih otrok – je ta ureditev v nasprotju s členom 141 ES uvedla neposredno diskriminacijo na podlagi spola (glej sodbo Griesmar, EU:C:2001:648, zlasti točke od 53 do 58 in 67).

Drugo vprašanje

38 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je treba preučiti najprej, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 141 ES razlagati tako, da sistem bonifikacije za namene pokojnin, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ustvarja posredno diskriminacijo glede plačila med delavkami in delavci in je v nasprotju s tem členom.

39 Najprej je treba opozoriti, da je Sodišče odločilo, da so pokojnine, ki se dodeljujejo na podlagi ureditve, ki ima take značilnosti kot zadevni francoski pokojninski sistem za uradnike, zajete s pojmom plačila v smislu člena 141 ES (glej v tem smislu sodbi Griesmar, EU:C:2001:648, točke od 26 do 38, in Mouflin, C-206/00, EU:C:2001:695, točki 22 in 23).

40 V skladu z ustaljeno sodno prakso načelo enakega plačila iz člena 141 ES nasprotuje ne le uporabi predpisov, ki vzpostavljajo neposredno diskriminacijo na podlagi spola, temveč tudi uporabi predpisov, ki ohranjajo neenako obravnavanje delavcev in delavk na podlagi meril, ki ne temeljijo na spolu, če se tega neenakega obravnavanja ne more pojasniti z objektivno upravičenimi dejavniki, ki niso v nikakršni povezavi z diskriminacijo na podlagi spola (glej zlasti sodbi Seymour-Smith in Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, točka 52, in Voß, C-300/06, EU:C:2007:757, točka 25 in navedena sodna praksa).

41 Natančneje, iz sodne prakse Sodišča izhaja, da gre za posredno diskriminacijo na podlagi spola, če uporaba nacionalnega ukrepa, ki je sicer oblikovan nevtralno, dejansko postavlja v slabši položaj veliko več delavcev enega spola kot delavcev drugega spola (glej zlasti sodbo Z, C-363/12, EU:C:2014:159, točka 53 in navedena sodna praksa). Tak ukrep je združljiv z načelom enakega obravnavanja le pod pogojem, da je različno obravnavanje dveh skupin delavcev, ki ga povzroča, utemeljeno z objektivnimi dejavniki, ki nikakor niso povezani z diskriminacijo na podlagi spola (glej zlasti sodbe Rinner-Kühn, 171/88, EU:C:1989:328, točka 12; Voß, EU:C:2007:757, točka 38, in Brachner, C-123/10, EU:C:2011:675, točka 70).

42 V obravnavanem primeru je treba poudariti, da se na podlagi člena 15 uredbe št. 2003-1306 bonifikacija delovne dobe zaradi izračuna zneska pokojnine, ki znaša štiri četrtletja, dodeli vsakemu uradniku za vsakega od njegovih otrok, ki so rojeni ali posvojeni pred 1. januarjem 2004 ali vzeti v varstvo pred tem datumom in vzgajani vsaj devet let, pod pogojem, da lahko zadevni uradnik izkaže prekinitev dejavnosti, ki je neprekinjeno trajala najmanj dva meseca v okviru porodniškega dopusta, posvojiteljskega dopusta, starševskega dopusta, dopusta za starševsko navzočnost ali dopusta zaradi vzgoje otroka, mlajšega od osmih let. Na podlagi navedene določbe se ta bonifikacija prizna tudi uradnicam, ki so rodile med študijem pred 1. januarjem 2004 in pred zaposlitvijo v javni upravi, če so se tam zaposlile v dveh letih po pridobitvi diplome, ki je bila pogoj za sodelovanje na natečaju.

43 Treba je torej ugotoviti, da določba o tem, da je bonifikacija, kot se obravnava v postopku v glavni stvari, namenjena uradnikom obeh spolov, pod pogojem, da so prekinili svojo poklicno dejavnost za najmanj dva zaporedna meseca, da bi se posvetili otroku, daje vtis nevtralnosti glede spola zainteresirane osebe, zlasti ker ni razvidno, da bi bile možnosti prekinitve poklicne dejavnosti, določene z zadevno ureditvijo, pravno odprte le za uradnike enega od spolov.

44 V zvezi s tem ni dvoma, da lahko tako uradniki kot uradnice koristijo take možnosti prekinitve poklicne dejavnosti v okviru posvojiteljskega dopusta, starševskega dopusta, dopusta za starševsko prisotnost ali dopusta zaradi vzgoje otroka, mlajšega od osmih let.

45 Vendar je treba kljub vtisu nevtralnosti ugotoviti, da merilo iz člena 15 uredbe št. 2003-1306 povzroča, da zadevne ugodnosti koristi veliko večji odstotek žensk kot moških.

46 Okoliščina, da sistem bonifikacije delovne dobe za namene pokojnine, obravnavan v postopku v glavni stvari, med zakonske oblike prekinitve poklicne dejavnosti, ki dajejo pravico do bonifikacije, vključuje tudi porodniški dopust, pomeni, da so glede na minimalno trajanje in obvezno naravo tega dopusta v francoskem pravu v položaju, da pridobijo to bonifikacijo, načeloma uradnice, ki so biološki starš svojega otroka.

47 Po drugi strani pa v obravnavanem primeru za moške uradnike obstaja več dejavnikov, ki znatno zmanjšujejo število tistih med njimi, ki bodo dejansko lahko bili deležni te ugodnosti.

48 V zvezi s tem je treba poudariti, prvič, da so drugi primeri dopusta, ki dajejo pravico do navedene bonifikacije pokojnine, drugače kot pri porodniškem dopustu, za uradnika fakultativne narave.

49 Drugič, zlasti iz pisnih stališč francoske vlade izhaja, da pri delovnopravnih položajih, kot so starševski dopust, dopust za starševsko navzočnost ali dopust zaradi vzgoje otroka, ni niti plačila niti se ne pridobivajo pokojninske pravice. Poleg tega sta dopust za starševsko navzočnost in dopust zaradi vzgoje otroka povezana z zmanjšanjem oziroma nepridobitvijo pravic v zvezi z napredovanjem v plačilnem razredu.

50 To, da je sistem bonifikacije, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, tak, da koristi predvsem uradnicam, je izrecno ugotovil tudi Conseil d'État v sodbi z dne 29. decembra 2004 v zadevi D'Amato in drugi (št. 265097), ki jo je francoska vlada navedla v podporo svojim stališčem. Podobno je ugotovila tudi Haute Autorité de lutte contre les discriminations et pour l'égalité (francoska komisija za boj proti diskriminaciji in enake možnosti) v odločbi št. 2005-32 z dne 26. septembra 2005, na katero sta se sklicevala zakonca Leone v svojih pisnih stališčih.

51 Glede na navedeno je pogoj dvomesečne prekinitve poklicne dejavnosti – s katerim sistem, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, načeloma pogojuje dodelitev bonifikacije, čeprav na videz nevtralen glede spola zadevnih uradnikov – v obravnavanem primeru tak, da ga izpolnjuje znatno manjši odstotek uradnikov kot uradnic, tako da dejansko postavlja v slabši položaj veliko večji odstotek delavcev pripadnikov enega spola kot pripadnikov drugega spola.

52 V teh okoliščinah je treba preveriti, ali je tako nastalo različno obravnavanje delavk in delavcev v obravnavanem primeru lahko upravičeno z objektivnimi dejavniki, ki niso povezani z nobeno diskriminacijo na podlagi spola.

53 Iz sodne prakse Sodišča v zvezi s tem izhaja, da gre za tak primer zlasti, če izbrana sredstva ustrezajo legitimnemu socialnopolitičnemu cilju in se z njimi lahko uresniči cilj zadevne ureditve ter so potrebna za ta namen (glej zlasti sodbi Seymour-Smith in Perez, EU:C:1999:60, točka 69 in navedena sodna praksa, ter Brachner, EU:C:2011:675, točka 70 in navedena sodna praksa).

54 Poleg tega je taka sredstva mogoče šteti za primerna za zagotavljanje navedenega cilja le, če dejansko izražajo namen uresničitve tega cilja ter se izvajajo dosledno in sistematično (sodbe Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, točka 55; Georgiev, C-250/09 in C-268/09, EU:C:2010:699, točka 56; Fuchs in Köhler, C-159/10 in C-160/10, EU:C:2011:508, točka 85, in Brachner, EU:C:2011:675, točka 71).

55 Zadevna država članica kot avtorica domnevno diskriminatornega pravila mora dokazati, da navedeno pravilo ustreza legitimnemu cilju njene socialne politike, da ta cilj ni povezan z nobeno diskriminacijo na podlagi spola, in utemeljeno presoditi, da je mogoče navedeni cilj z izbranimi sredstvi uresničiti (sodba Brachner, EU:C:2011:675, točka 74 in navedena sodna praksa).

56 Iz sodne prakse Sodišča tudi izhaja, da čeprav mora to, ali in koliko je zadevna zakonska določba utemeljena s takim objektivnim dejavnikom, nazadnje ugotoviti nacionalno sodišče, ki je edino pristojno za presojo dejstev in razlago nacionalnega prava, je Sodišče, ki je pozvano, naj nacionalnemu sodišču v okviru predloga za sprejetje predhodne odločbe da koristen odgovor, pristojno, da na podlagi

spisa v postopku v glavni stvari ter pisnih in ustnih stališč, ki so mu predložena, navede smernice, da lahko nacionalno sodišče o zadevi odloči (glej zlasti sodbo Brachner, EU:C:2011:675, točka 72 in navedena sodna praksa).

57 Francoska vlada, ki mora dokazati, kot je bilo opozorjeno v točki 55 te sodbe, da navedena ureditev v obravnavanem primeru ustreza legitimnemu cilju in da ta cilj ni povezan z nobeno diskriminacijo na podlagi spola, je glede opredelitve ciljev sistema bonifikacije, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, v svojih stališčih navedla, da je cilj zadevne bonifikacije izravnati slabši položaj v poklicni karieri, ki je posledica prekinitve poklicne dejavnosti zaradi rojstva, prihoda otroka v družino ali vzgoje otrok.

58 S tega vidika je namen izravnave slabšega položaja v okviru poklicne kariere vseh delavcev, tako žensk kot moških, ki so svojo poklicno kariero prekinili za določen čas z namenom, da se posvetijo svojim otrokom, kot tak nedvomno legitimen socialnopolitični cilj.

59 Vendar zgolj splošne trditve ne zadostujejo za izkaz, da cilj nacionalnega predpisa, kot je ta v postopku v glavni stvari, ni povezan z nobeno diskriminacijo na podlagi spola, niti kot dokazi, na podlagi katerih je mogoče razumno sklepati, da je s temi sredstvi mogoče uresničiti ta cilj (glej v tem smislu zlasti sodbi Seymour-Smith in Perez, EU:C:1999:60, točka 76, in Nikoloudi, C-196/02, EU:C:2005:141, točka 52).

60 V tem primeru je treba biti še pozornejši na dejansko upoštevanje različnih zahtev iz točk od 52 do 55 te sodbe, saj je bil sistem bonifikacije iz postopka v glavni stvari, kot je bilo poudarjeno v točkah 36 in 37, sprejet zaradi uskladitve nacionalnega prava z načelom enakega plačila za moške in ženske, potem ko je Sodišče ugotovilo, da predhodna nacionalna normativna ureditev ni bila v skladu s tem načelom.

61 Komisija in zakonca Leone so v zvezi s tem zatrjevali, da je Francoska republika predhodno ureditev nadomestila z novo, ki naj bi pod pretvezo, da gre za očitno nevtralne ukrepe glede spola oseb, na katere se ukrep nanaša, dejansko ohranila cilje navedenega predhodnega mehanizma in zagotovila nespremenjeno stanje ter stalnost njenih konkretnih učinkov.

62 Po mnenju zakoncev Leone naj bi nova ureditev, ki se uporablja, dejansko ohranila isti cilj in isto pravno podlago, namreč izravnavanje slabšega položaja, kar zadeva poklicno kariero, ki je posledica časa, ki ga je uradnik porabil za vzgojo otrok v času poklicne kariere. Francoska republika naj bi tako uporabila umetno merilo, ki temelji na prekinitvi poklicne kariere, zgolj z namenom, da bi se izognila finančnim posledicam, ki bi lahko nastale s pravilno uporabo prava Unije, poleg tega pa naj ta država članica še vedno ne bi dokazala, da je cilj tako uvedenih sprememb legitimen in ni povezan z nobeno diskriminacijo na podlagi spola.

63 Francoska vlada navaja, da prekinitev poklicne kariere zaradi skrbi za otroke neposredno vpliva na znesek pokojnine uradnika, bodisi zaradi neupoštevanja obdobij prekinitve pri izračunu zneska pokojnine bodisi zaradi upočasnitve poklicne kariere kot posledice teh prekinitev, ter da je namen bonifikacije, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, finančno izravnati tak vpliv pri odmeri te pokojnine.

64 V skladu s sodno prakso, navedeno v točki 56 te sodbe, je Sodišče pristojno, da na podlagi podatkov iz spisa, ki so mu na voljo, ter pisnih in ustnih stališč, ki so mu predložena, navede smernice, da lahko nacionalno sodišče odloči o zadevi.

65 Prvič, kot izhaja iz stališč francoske vlade, se za porodniški in posvojiteljski dopust še naprej pridobivajo pokojninske pravice in pravice v zvezi z napredovanjem, medtem ko je za starševski dopust in dopust za starševsko navzočnost značilno, za prvega popolna, za drugega pa delna ohranitev pravic v zvezi z napredovanjem. V teh okoliščinah je upravičeno vprašanje, v kolikšni meri je dodelitev

bonifikacije iz postopka v glavni stvari dejansko namenjena izravnavi neupoštevanja teh obdobij prekinitve pri izračunu pokojnine ali izravnavi manj ugodnega položaja zaradi upočasnitve poklicne kariere uradnika, kot to zatrjuje ta vlada.

66 Načelom enako velja za dejstvo, da je ta bonifikacija enotno določena za vse leto, brez upoštevanja dejanskega trajanja prekinitve.

67 V tem okviru je treba še poudariti, da je doba navedene bonifikacije ostala nespremenjena v primerjavi s tisto iz predhodnega sistema bonifikacije, za katerega je Sodišče s sodbo v zadevi Griesmar (EU:C:2001:648) odločilo, da je v nasprotju s členom 141 ES. Vendar kot je bilo poudarjeno v tej sodbi, je imela bonifikacija, kot je veljala takrat, v okviru tega sistema drugačen namen, namreč izravnati manj ugoden položaj v poklicni karieri žensk, ki je posledica dejstva, da se med poklicno kariero posvečajo vzgoji otrok.

68 V zvezi s tem je torej mogoče ugotoviti, da čeprav je bonifikacija delovne dobe za namene pokojnine, ki znaša eno leto na otroka, vzgojenega v družini, brez dvoma zasnovana zaradi zadnjenavedenega cilja, ohranitev nespremenjenega obsega te ugodnosti v okviru ureditve, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, vzbuja pomisleke, kot je bilo poudarjeno, ali ta bonifikacija sledi cilju, navedenem v točki 57 te sodbe.

69 Drugič, glede zahteve iz točke 54 te sodbe po doslednem in sistematičnem sledenju temu cilju je treba poudariti to.

70 Po eni strani, kot izhaja iz člena 15(3) uredbe št. 2003-1306, se bonifikacija iz postopka v glavni stvari prizna tudi uradnicam, ki so rodile med študijem pred 1. januarjem 2004 in pred zaposlitvijo v javni upravi, če so se tam zaposlile v dveh letih po pridobitvi diplome, ki je bila pogoj za sodelovanje na natečaju, ne da bi se jim naložil pogoj prekinitve dejavnosti.

71 Ker torej tako uvedena izjema vključuje dodelitev bonifikacije uradniku, ki ni prekinil svoje poklicne kariere in tako ni bil v slabšem položaju, ki naj bi ga ta bonifikacija izravnala, taka določba *a priori* lahko krši zgoraj navedeno zahtevo po doslednosti in sistematičnosti.

72 Po drugi strani je na podlagi ureditve bonifikacije, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, ko gre za otroke, kot so na primer otroci zakonca, otroci, ki so bili predmet prenosa roditeljske pravice na prejemnika pokojnine ali njegovega zakonca, otroci, ki pridejo pod skrbništvo prejemnika pokojnine ali njegovega zakonca, ki vključuje dejansko in trajno skrbništvo nad navedenimi otroci, ali otroci, ki jih je v rejništvo vzel prejemnik pokojnine ali njegov zakonec, dodelitev zadevne bonifikacije pogojena ne le z dvomesečno prekinitvijo poklicne dejavnosti, ampak tudi s tem, da je prejemnik te otroke vzgajal najmanj devet let.

73 Tak dodatni pogoj pa *a priori* ni več skladen s ciljem, ki ga v tem primeru navaja francoska vlada.

74 Kot zadnje pa je treba upoštevati, da je v obravnavanem primeru, in kot je bilo pred tem poudarjeno, sprejetje sistema bonifikacije, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, posledica potrebe po odpravi neskladnosti z načelom enakega plačila, kar zadeva sistem bonifikacije, ki je veljal prej, kot to izhaja iz sodbe v zadevi Griesmar (EU:C:2001:648).

75 Ker je sistem bonifikacij iz postopka v glavni stvari namenjen uporabi pri odmeri pokojnin od 28. maja 2003 in glede otrok, ki so bili rojeni, posvojeni ali sprejeti v rejništvo pred 1. januarjem 2004, je bil njegov namen torej urediti bonifikacije, katerih obračun je do tedaj urejal prejšnji sistem.

76 Vendar je treba opozoriti, da je Sodišče v navedeni sodbi odločilo, da je navedeni prejšnji sistem kršil načelo enakega obravnavanja s tem, da je iz pravice do bonifikacije izključeval moške uradnike, ki lahko dokažejo, da so skrbeli za vzgojo svojih otrok (sodba Griesmar, EU:C:2001:648, točka 67).

77 V zvezi s tem je treba poudariti, da čeprav se pravila glede dodelitve bonifikacij, ki so določena s sistemom, ki je predmet postopka v glavni stvari, uporabijo izključno za pokojnine, ki se v glavnem odmerijo po začetku veljavnosti tega sistema, ta lahko v prihodnje nekaterim moškim uradnikom vzame pravico, ki so jo imeli na podlagi neposrednega učinka člena 141 ES. Treba pa je opozoriti, da čeprav pravo Unije takemu ravnanju države članice ne nasprotuje, je to med drugim pogojeno s tem, da se z ukrepi, ki jih sprejme v zvezi s tem, spoštuje načelo enakega obravnavanja moških in žensk (glej v tem smislu sodbo Roks in drugi, C-343/92, EU:C:1994:71, točki 29 in 30).

78 Vendar kot izhaja iz točk od 65 do 73 te sodbe in brez poseganja v dokončno presojo nacionalnih sodišč v zvezi s tem, pri zadevnem sistemu bonifikacije zadnjenavedeno ni podano.

79 Ob upoštevanju vseh zgoraj navedenih ugotovitev je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 141 ES razlagati tako, da sistem bonifikacije delovne dobe za namene pokojnine, kot je ta, ki se obravnava v postopku v glavni stvari – razen če ga je mogoče utemeljiti z objektivnimi dejavniki, ki niso povezani z nobeno diskriminacijo na podlagi spola, kot je legitimen socialnopolitični cilj, če je primeren in nujen za zagotavljanje uresničevanja zadevnega cilja, kar terja, da dejansko izraža namen uresničitve tega cilja ter da se pri tem izvaja dosledno in sistematično – ustvarja posredno diskriminacijo glede plačila med delavkami in delavci, kar je v nasprotju s tem členom.

Prvo vprašanje

80 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 141 ES razlagati tako, da določbe o predčasni upokojitvi s takojšnjim uživanjem pokojnine, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v nasprotju s tem členom ustvarjajo posredno diskriminacijo glede plačila med delavkami in delavci.

81 Najprej je treba poudariti, da sta bila člena L. 24 in R. 37 zakonika o pokojninah, ki se nanašata na predčasno upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine, tako kot določbe v zvezi s sistemom bonifikacije iz postopka v glavni stvari, sprejeta zaradi upoštevanja navodil iz sodbe v zadevi Griesmar (EU:C:2001:648).

82 V teh dveh členih je za pridobitev pravice do take predčasne upokojitve za uradnika, ki je starš treh otrok ali enega otroka, starega več kot eno leto, z najmanj 80-odstotno invalidnostjo, določen pogoj, da mora za vsakega od svojih otrok dokazati nepretrgano najmanj dvomesečno prekinitev poklicne dejavnosti v okviru porodniškega dopusta, očetovskega dopusta, posvojiteljskega dopusta, starševskega dopusta, dopusta za starševsko navzočnost ali dopusta zaradi vzgoje otroka, mlajšega od osmih let. V primeru več sočasnih rojstev ali posvojitev mora prekinitev dejavnosti, ki se nanaša na vse zadevne otroke, trajati enako dva meseca.

83 Glede bioloških ali posvojenih otrok je do navedene prekinitve moralo priti v obdobju med prvim dnevom četrtega tedna pred rojstvom otroka ali posvojitvijo in zadnjim dnevom šestnajstega tedna po rojstvu ali posvojitvi.

84 Glede otrok, ki so bili vzeti v varstvo, zgoraj navedene določbe določajo, da jih mora zadevni uradnik vzgajati najmanj devet let in da mora do prekinitve priti, preden dopolnijo šestnajst let ali starost, s katero prenehajo biti vzdrževani.

85 Iz teh določb prav tako izhaja, da so obdobja, v katerih zainteresirana oseba ni imela vplačanih prispevkov in ni opravljala nobene poklicne dejavnosti, izenačena s prekinitvijo poklicne dejavnosti.

86 Iz razlogov, ki so smiselno enaki razlogom v točkah od 43 do 49 te sodbe, pa je treba najprej ugotoviti, da čeprav so te določbe glede spola zadevnih uradnikov na videz nevtralne, so pogoji, ki jih te določajo za dodelitev ugodnosti, ki so predmet postopka v glavni stvari, konkretno taki, da povzročajo, da zadevne ugodnosti pridobi veliko večji odstotek žensk kot moških.

87 V teh okoliščinah je treba v skladu z načeli iz sodne prakse, navedenimi v točkah od 52 do 55 te sodbe, preveriti, ali je tako nastalo različno obravnavanje delavk in delavcev vseeno lahko upravičeno z objektivnimi dejavniki, ki niso povezani z nobeno diskriminacijo na podlagi spola.

88 V zvezi s tem je francoska vlada v svojih stališčih navedla, da zadevne nacionalne določbe sledijo enakemu cilju, kot je cilj bonifikacije, obravnavane v postopku v glavni stvari, namreč izravnati neugoden položaj v poklicni karieri, ki je posledica prekinitve poklicne dejavnosti zaradi rojstva, prihoda otroka v družino ali vzgoje otrok.

89 Kot je bilo poudarjeno v točki 56 te sodbe, mora nacionalno sodišče z vidika vseh upoštevnih elementov nazadnje preveriti, ali je sistem predčasne upokojitve s takojšnjim uživanjem pokojnine, ki je predmet postopka v glavni stvari, glede na njegove značilnosti kot sredstvo, namenjeno doseganju tega cilja, primeren za to, da prispeva k uresničevanju cilja in ali dejansko izraža namen uresničitve tega cilja ter se glede na cilj izvaja dosledno in sistematično. Vendar je Sodišče pristojno, da navedenemu nacionalnemu sodišču da smernice, da to lahko odloči o zadevi.

90 Zlasti glede resničnega namena doseganja navedenega cilja v obravnavanem primeru ter glede zahteve po doslednosti in sistematičnosti v zvezi s tem je treba poudariti, prvič, da *a priori* ni razvidno, da bi se s tem, da se uradnikom dovoli predčasna upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine, lahko izravnal slabši položaj v poklicni karieri, ki je posledica trojne dvomesečne prekinitve poklicne dejavnosti zaradi rojstva, prihoda v družino ali vzgoje otrok ali zaradi enkratne dvomesečne prekinitve poklicne kariere zaradi rojstva, prihoda v družino ali vzgoje otroka z najmanj 80-odstotno invalidnostjo. Francoska vlada tudi ni dokazala, kako bi se s tem lahko izravnal slabši položaj v poklicni karieri.

91 Nato je treba poudariti, da več elementov, ki se nanašajo na ugodnost, ki je predmet postopka v glavni stvari, *a priori* ni mogoče dosledno utemeljiti glede na zatrjevani cilj izravnave zadevnega slabšega položaja.

92 Prvič, in kot je bilo že poudarjeno v zvezi z bonifikacijo iz postopka v glavni stvari v točkah 72 in 73 te sodbe, ta nezmožnost dosledne utemeljitve velja za okoliščino, da je v primeru nekaterih otrok pridobitev pravice do predčasne upokojitve s takojšnjim uživanjem pokojnine pogojena ne le z dvomesečno prekinitvijo poklicne dejavnosti, ampak tudi z dodatnim pogojem, da je zadevni uradnik te otroke vzgajal najmanj devet let.

93 Drugič, enako velja za dejstvo, da se ugodnost iz postopka v glavni stvari dodeli vsem uradnikom ne glede na to, ali so trikrat po dva meseca prekinili svojo poklicno kariero za tri posamezne otroke ali enkrat za dva meseca zaradi vzgoje otroka z najmanj 80-odstotno invalidnostjo. Ni namreč očitno, zakaj bi se slabši položaj v poklicni karieri, ki naj bi bil posledica dvomesečne prekinitve poklicne kariere in ki naj bi ga ta ugodnost domnevno izravnala, razlikoval glede na to, ali je rojeni oziroma posvojeni otrok invalid ali ne.

94 Tretjič, enako velja za okoliščino, da iz določb, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, izhaja, da se v primeru sočasnih rojstev ali posvojitev uporabljena enotna dvomesečna prekinitev poklicne dejavnosti računa tolikokrat, kolikor je zadevnih otrok. Ni namreč očitno, zakaj bi se slabši položaj v poklicni karieri, ki naj bi bil posledica dvomesečne prekinitve poklicne kariere in ki naj bi ga ta ugodnost izravnala, razlikoval glede na to, ali je bila poklicna dejavnost prekinjena zaradi enega ali več rojstev oziroma posvojitev.

95 Četrtič, predložitveno sodišče bo moralo preučiti, ali je s členoma L. 24, odstavek I, točka 3, in R. 37, odstavek III, zakonika o pokojninah – ki določata, da se pravica do ugodnosti, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, dodeli ob upoštevanju obdobij, v katerih zainteresirana oseba ni izvajala nobene poklicne dejavnosti – glede na okoliščine primera ravno tako kršena zgoraj navedena zahteva po doslednosti.

96 Poleg tega bo predložitveno sodišče mogoče moralo pri presoji – ki jo mora opraviti, da se prepriča, ali sistem, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, dejansko izraža namen uresničitve tega cilja ter se v zvezi s njim izvaja dosledno in sistematično – upoštevati tudi morebitne povezave med sistemom predčasne upokojitve s takojšnjim uživanjem pokojnine, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, in predhodno nacionalno ureditvijo, ki jo je ta nasledil in o kateri Sodišče nima dovolj informacij. V zvezi s tem bo navedeno nacionalno sodišče mogoče moralo preveriti, koliko bi take povezave v skladu z navedenim v tej sodbi v zvezi s sistemom bonifikacije, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, lahko vplivale na to presojo.

97 V tej zadevi je treba ob upoštevanju navedb v točki 81 te sodbe nazadnje poudariti, da se ugotovitve, ki so v zvezi z navedenim sistemom bonifikacije poudarjene v točkah od 74 do 78 te sodbe, smiselno uporabijo glede sistema predčasne upokojitve s takojšnjim uživanjem pokojnine, ki je predmet postopka v glavni stvari.

98 Glede na vse navedene ugotovitve je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 141 ES razlagati tako, da sistem predčasne upokojitve s takojšnjim uživanjem pokojnine, kot je ta, ki se obravnava v postopku v glavni stvari – razen če ga je mogoče utemeljiti z objektivnimi dejavniki, ki niso povezani z nobeno diskriminacijo na podlagi spola, kot je legitimen socialnopolitični cilj, če je primeren in nujen za zagotavljanje uresničevanja zadevnega cilja, kar terja, da dejansko izraža namen uresničitve tega cilja ter da se pri tem izvaja dosledno in sistematično – ustvarja posredno diskriminacijo glede plačila med delavkami in delavci, kar je v nasprotju s tem členom.

Tretje vprašanje

99 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali so posredne diskriminacije, ki bodo morda v tem primeru ugotovljene v okviru preučitve prvega in drugega vprašanja, lahko utemeljene na podlagi člena 141(4) ES.

100 Zadnjenavedena določba določa, da za zagotovitev dejanske polne enakosti med moškimi in ženskami v delovnem življenju načelo enakega obravnavanja državam članicam ne preprečuje ohranitve ali sprejetja ukrepov o specifičnih ugodnostih, s katerimi se nezadostno zastopanemu spolu olajša opravljanje poklicne dejavnosti ali prepreči ali izravna neugoden položaj v poklicni karieri.

101 V tem primeru zadošča v zvezi s tem navesti, da je Sodišče že presodilo, da ukrep, kot je bonifikacija iz postopku v glavni svari, ni ukrep, ki spada na področje uporabe te določbe Pogodbe ES, saj je z njim uradnikom zgolj priznana dodatna delovna doba, ko se upokojijo, in se ne odpravljajo težave, s katerimi se lahko soočajo med poklicno kariero, ter ni tak, da bi navedenim delavcem pomagal v poklicni karieri z izravnavanjem slabšega položaja in tako zagotavljal dejansko polno enakost med moškimi in ženskami v delovnem življenju (glej v tem smislu sodbo Griesmar, EU:C:2001:648, točke od 63 do 65; glej tudi sodbi Komisija/Italija, C-46/07, EU:C:2008:618, točki 57 in 58, in Komisija/Grčija, C-559/07, EU:C:2009:198, točke od 66 do 68).

102 Enako velja za ukrep, kot je predčasna upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine, saj ta ukrep, ki zgolj omogoča predčasno končanje poklicne kariere, tudi ni tak, da bi odpravljal težave, s katerimi se lahko soočajo uradniki med poklicno kariero, tako da bi jim v tej karieri pomagal, niti na tak način ne zagotavlja dejanske polne enakosti med moškimi in ženskami v delovnem življenju.

103 Glede na vse navedeno je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 141(4) ES razlagati tako, da med ukrepe, ki spadajo na področje uporabe te določbe, ne spadajo nacionalni ukrepi, kot so ti, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, ki zadevnim delavcem zgolj omogočajo predčasno upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine in dodelitev bonifikacije delovne dobe ob njihovi upokojitvi, pri tem pa ne odpravljajo težav, s katerimi se ti delavci lahko soočajo med svojo poklicno kariero.

Stroški

104 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. **Člen 141 ES je treba razlagati tako, da sistem bonifikacije delovne dobe za namene pokojnine, kot je ta, ki se obravnava v postopku v glavni stvari – razen če ga je mogoče utemeljiti z objektivnimi dejavniki, ki niso povezani z nobeno diskriminacijo na podlagi spola, kot je legitimen socialnopolitični cilj, če je primeren in nujen za zagotavljanje uresničevanja zadevnega cilja, kar terja, da dejansko izraža namen uresničitve tega cilja ter da se pri tem izvaja dosledno in sistematično – ustvarja posredno diskriminacijo glede plačila med delavkami in delavci, kar je v nasprotju s tem členom.**

2. **Člen 141 ES je treba razlagati tako, da sistem predčasne upokojitve s takojšnjim uživanjem pokojnine, kot je ta, ki se obravnava v postopku v glavni stvari – razen če ga je mogoče utemeljiti z objektivnimi dejavniki, ki niso povezani z nobeno diskriminacijo na podlagi spola, kot je legitimen socialnopolitični cilj, če je primeren in nujen za zagotavljanje uresničevanja zadevnega cilja, kar terja, da dejansko izraža namen uresničitve tega cilja ter da se pri tem izvaja dosledno in sistematično – ustvarja posredno diskriminacijo glede plačila med delavkami in delavci, kar je v nasprotju s tem členom.**

3. **Člen 141(4) ES je treba razlagati tako, da med ukrepe, ki spadajo na področje uporabe te določbe, ne spadajo nacionalni ukrepi, kot so ti, ki se obravnavajo v postopku v glavni stvari, ki zadevnim delavcem omogočajo zgolj predčasno upokojitev s takojšnjim uživanjem pokojnine in dodelitev bonifikacije delovne dobe ob njihovi upokojitvi, pri tem pa ne odpravljajo težav, s katerimi se ti delavci lahko soočajo med svojo poklicno kariero.**

Podpisi